

Plaatsingslijst van stukken in het archief van de Gereformeerde Kerk Amsterdam, de Hervormde Gemeente Amsterdam en de Protestantse Kerk Amsterdam

(1990-2010)

Samengesteld door Anneke Stadij

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 1060
Mei 2014

Inleiding

Het laatste decennium van de 20e en het eerste van de 21e eeuw waren voor de protestantse kerken in Amsterdam jaren van ingrijpende verandering. Door vergrijzing en door toestroom van migranten veranderde de bevolkingssamenstelling in de wijken. Opvattingen over geloof en kerkleer werden ruimer. Het aantal kerkgangers nam af en als gevolg daarvan werden wijkgrenzen verlegd. De kerken probeerden het tij te keren door samen te gaan met andere protestantse kerken; zo kwam het in 1995 tot een federatie tussen de hervormden en gereformeerden; in 1996 gingen zij samen met de Evangelisch Lutherse Gemeente in een tijdelijke fusie, de 'Samen-Op-Wegkerken', die in 2008 definitief strandde. In deze jaren experimenteerde men ook met nieuwe kerkvormen zoals 'Leerhuis Tenach en Evangelie', 'Stichting Vrijburg', 'Samenstroomgemeente' en 'Gasthuisgemeente'. Het onvermijdelijke gevolg van de krimp was dat kerkgebouwen werden opgeheven, verkocht of afgebroken. Daarover ontstond veel geharrewar. Ook tussen sommige kerkgemeentes en hun dominees ontstonden gecompliceerde en onverkwikkelijke ruzies. Daarover bevinden zich in dit archief een aantal dikke dossiers die voorlopig onder embargo blijven. Toch was er ook een experiment dat wèl slaagde. De kerk op IJburg ontwikkelde zich van meet af aan tot een inspirerend baken in deze roerige periode.

Bij het opheffen van de kerkgebouwen werd een aantal kerkarchieven overgebracht naar het Kerkelijk Bureau van de Protestantse Kerk Amsterdam aan de Hunzestraat. Na de verhuizing naar de Van Limmikhof was er geen ruimte meer om die archieven in eigen beheer aan te houden. Overdracht naar het Stadsarchief was geen optie, omdat het Stadsarchief in die jaren haar innamebeleid had gewijzigd. Gelukkig was het Historisch Documentatie Centrum van de VU wel bereid om dit archiefmateriaal op te nemen, en daarmee blijft hopelijk dit stukje kerkelijke geschiedenis hopelijk voor de toekomst behouden.

Belangrijke gebeurtenissen

Centrum: Oude Kerk

Na de nota 'Concentratie en vernieuwing, 1993' gaan in 1997 vier kerkgemeentes samenwerken in het 'Centrum voor Leren en Vieren': de Amstelkerk, de Commissie Groot-Zuid, de Commissie Tenach en Evangelie en de Oude Kerk/Citywerk. Dit CLV krijgt een tijdelijke locatie in de Amstelkerk, later in de Oude Kerk. Per 1 juni 2004 wordt het CLV opgeheven en opgevolgd door 'Leerhuis Amsterdam Tenach en Evangelie'.

Centrum: Amstelkerk

Het kerkgebouw wordt in juni 1986 verkocht, de kerkgemeente wordt in januari 2005 opgeheven.

Centrum: Westerkerk

De dossiers van de Westerkerk over deze jaren worden gedomineerd door de knetterende ruzie rond de nieuwbenoemde dominee Fokkelien Oosterwijk, en later ook nog eens door de rechtszaak rond de installatie van het peperdure 'Stiltecentrum Brandend Braambos'.

PKA-Oost

Op 19 november 1998 gaan de Muiderkerk- en de Funenkerk een federatie aan. Op 1 januari 2002 gaan de Muider-Funenkerk en de Elthetokerk samen in een federatie, de PKA-Oost.

Zuid

De Willem de Zwijgerkerk (herv.) en de Raphaëlpleinkerk (geref.) gaan vanaf 1995 samenwerken in de Verenigde Protestantse Gemeente Amsterdam Zuid (VPGA).

De Vereniging van Vrijzinnig Hervormden en de Remonstrantse Gemeente Amsterdam komen in februari 1994 tot een samenwerkingsverband. Daaruit ontstaat in 1997 de Stichting Vrijburg.

Rivierenbuurt

In 1996 gaan de drie SOW-partners (hervormd, gereformeerd en luthers) samen in de 'Samenstroomgemeente'. Diensten worden gehouden in de Maarten Lutherkerk. De nabijgelegen rooms-katholieke Thomas van Aquinokerk houdt voortaan haar diensten in de leeggekomen Maranathakerk. April 2007 stapt de lutherse gemeente uit de 'Samenstroomgemeente' en een jaar later wordt deze 'Samenstroomgemeente' opgeheven. De Oranjekerk en de Thomaskerk gaan afzonderlijk verder in 'Kerkelijke Presentie Plan Zuid'.

Midden-Noord

Ook hier zien we initiatieven tot het oprichten van een Samen-op-weg-kerk, zoals in oktober 1987 met de oprichting van een Federatie van de Bethlehemkerk/Buiksloterkerk (herv.) en De Ark/Amsterdam-Noord (geref.) Vanaf 1988 zijn er te weinig formatieplaatsen. In april 1993 wordt het gebouw de Bethlehemkerk gesloten. De twee overgebleven wijkgemeenten gaan verder in 'De Ark-Noord'.

Na het Beleidsplan van de Centrale Kerkenraad 'Concentratie en Vernieuwing' komt men per 1 januari 1993 tot het oprichten van een Hervormde Wijkgemeente Amsterdam Noord (HWAN). Deze streeft naar een federatie met de gereformeerden en lutheranen, maar de wijkgemeenten Nieuwendam/Schellingwoude en de Weerenkapel willen niet meedoen. Op 1 januari 1996 bepaalt de Centrale Kerkenraad: er is en blijft één wijkgemeente in Amsterdam-Noord, de HWAN. Dan volgen moeizame jaren met veel geruzie over gebouw, geld en identiteit.

In juni 2000 komt het tot de oprichting van het Protestants Samenwerkingsverband Amsterdam Noord (PSAN). De kerken van Nieuwendam en Schellingwoude doen weer niet mee, maar in 2007 gaan deze kerkgemeenten samen met de Weerenkapel en de Noachkerk in één kerkgebouw: de Nieuwendammerkerk. Maar al in oktober 2008 stappen de leden van de voormalige Weerenkapel en de Noachkerk weer op en gaan samen in de Protestantse Gemeente Amsterdam Noord (PSAN). De Lutherse wijkgemeente 'Brandpunt' is inmiddels opgeheven.

Overtoomseveld / Slotervaart

In november 1991 gaan de Pro Rege Kapel (geref.) en de Woestduinkerkerk (herv.) een federatie aan in de SOW Wijkgemeente. Spoedig ontstaan er plannen tot samenwerking met de Willem de Zwijgerkerk, de Rafaëlpleinkerk (Geref.) en met de Evangelisch Lutherse Gemeente Amsterdam (ELGA). In 1998 komt het tot een federatie van Pro Rege, de Woestduinkerkerk en

de Lutheranen in de SOW Jacobuskapelgemeente, maar in 2001 stappen de Lutheranen hier alweer uit. Vanaf 2008 gaat de Jacobuskapelgemeente samen met De Ark in de 'Wijkgemeente Ark en Jacobuskapel'. In 2010 wordt de laatste dienst in de Jacobuskapel gehouden.

Oud-West

De Parkkerkgemeente wordt per 1 januari 1996 opgeheven en voortgezet in de Gasthuisgemeente in de Arie Biemondstraat.

In 2005 fuseren de Hervormde Prinsessekerk, de Gasthuisgemeente, de Gereformeerde Nassaukerk en De Poort in de 'Kerk Koepel West'. Deze krijgt in 2010 een nieuwe naam: 'Nassaukerk Wijkgemeente Oud West'.

Geuzenveld / Sloterveer

Vanaf 1977 (sluiting Opstandingskerk) komt geleidelijk het Samen-Op-Weg proces op gang tussen Gereformeerden, Hervormden en Lutheranen. Maar in 2001 trekken de Lutheranen zich na veel conflicten terug; zij gaan in 2007 toch weer samen met de Gereformeerden uit de Pniëlkerk. Dit kerkgebouw wordt dan verkocht. In hetzelfde jaar gaan de Sionskerk (Geref.) en de Hoeksteen (Herv.) samen verder in gebouw 'De Hoeksteen'.

Osdorp / Sloten

In de jaren 1990-2007 zien we in deze wijken het Samen-Op-Weg proces van de hervormde kerken De Uitweg en de Sloterkerk met De Opgang (geref.) in 1997 resulterend in de SOW gemeente Osdorp/Sloten. In 2006 wordt het oude kerkgebouw De Opgang opgeheven, de diensten worden voorlopig voortgezet in het Maarten Luthercentrum, in 2010 wordt het nieuwe kerkgebouw De Opgang geopend.

Anneke Stadig, mei 2014

Plaatsingslijst

De nummers zijn doosnummers

- 1 **Oude Kerk**
 - Hervormde Vrouwendienst : notulen, verslagen, stukken, 1964-1966.
 - Werkgroep Eredienst : notulen 1991-2006.
 - Ambtsdrageroverleg : notulen 2003-2006.
 - Visitatiecommissie inzake de kwestie Sytze de Vries, 2004-2005. Embargo tot 2035.

- 2 **Oude Kerk**
 - Wijkkerkenraad : notulen 1988-1997, 2004-2008.
 - Moderamen : notulen 2004-2005.

- 3 **Oude Kerk**
 - Centrum voor Leren en Vieren : brieven, notulen, artikelen en plannen, 1993-2005.
 - Leerhuis Amsterdam Tenach en Evangelie : divers materiaal, 2003-2008.

- 4 **Oude Kerk**
 - Centrum voor Leren en Vieren, bestuur en DB : notulen 1994-2001.
 - Centrum voor Leren en Vieren, Kerkenraad : notulen 1997-2004.
 - Centrum voor Leren en Vieren, Moderamen : notulen 2001-2004.

- 5 **Amstelkerk**
 - Wijkkerkenraad : notulen en stukken 1982-2004.

PKA-Oost

 - Wijkkerkenraad: stukken 1994-2005.

Elthetokerk

 - Wijkkerkenraad: stukken 1990-2007.

Muider-Funenkerk

 - Federatieovereenkomst PKA-Oost (Muiderkerk, Funenkerk Elthetowijkgemeente, 19 november 1998 (?))
 - Federatieovereenkomst Muider-Funenkerk en Elthetowijkgemeente, 10 januari 2000 (?).
 - Muider-Funenkerk : stukken betr. 'Wensplein voor de Vrede', 2008.

- 6 **Muider-Funenkerk / Elthetokerk**
- Kwestie Ds. C. Schakel, 1995-1997. Embargo tot 2035.
 - Verslag Buitengewone Visitatie Commissie inzake buitengewone visitatie bij de Protestantse Kerkgemeente Amsterdam-Oost, sept. 1998. Embargo tot 2035.
- 7 **Westerkerk**
- Wijkkerkenraad nr. 1-4 : stukken betreffende de zaak Ds. F.W. Oosterwijk vs de heer P. Lootsma [...et al.], 1994-2004. Embargo tot 2035.
- 8 **Westerkerk**
- Comité Redt de Wester (de zaak Ds. F. Oosterwijk), 1997-1998. Embargo tot 2035.
 - Wijkkerkenraad nr. 5 : stukken betreffende de zaak ‘Stiltecentrum / Brandend Braambos en Mr. Paul M. Smits, 2005-2006. Embargo tot 2035.
 - Plaatselijke regeling t.b.v. leven en werken van de Westerkerkgemeente van de PKA, 2007.
 - Beleidsplannen, 1999, 2007-2011.
- Noorderkerk**
- Wijkkerkenraad : stukken, 1990-2009.
- 9 **Zuid: VPGA**
- Notulen, 1994-1996.
 - Stukken, 1993-2007.
- Willem de Zwijgerkerk**
- SOW-overeenkomst met Evangelisch Lutherse Gemeente Amsterdam, de Gereformeerde Kerk Amsterdam en de Hervormde Gemeente Amsterdam, 21 november 1996.
 - Notulen Kleine / Grote Kerkenraad, 2001-2002.
 - Federatie-overeenkomst Willem de Zwijgerkerk (Herv.) met de Raphaëlpleinkerk (Geref.), 15 mei 2003.
- Thomas/Koepelkerkgemeente**
- Wijkkerkenraad : stukken, 1994-2010.
 - Commissie Groot-Zuid : notulen 1994.
- Zuid: Stichting Vrijburg**
- Notulen en stukken 1985-2008.
- 10 **Oranjekerk**
- Wijkkerkenraad : brieven en stukken 1987-1999.
 - notulen 1994-1997, 2002-2010.
- Rivierenbuurt: Samenstroomgeente Zuid**
- Wijkkerkenraad : correspondentie, notulen, stukken 2000-2008.

Rivierenbuurt: Maranathakerk

- Stukken betreffende het ‘Vier Stromen Beraad’, de SOW-partners en de RK Thomas van Aquinokerk, 1987-1996.
- Protestbrieven tegen de sluiting van de Maranathakerk, 1996-1997.

12

IJburg

- Projectgroep IJburg : notulen, stukken, Startnota, 1998-1999, 2000-2009.
- Melissa Bakker [...et al.] / Vleesch nog visch : wat schaft de pot? : een onderzoek naar kerk en zingeving op IJburg – Faculteit der Godgeleerdheid Vrije Universiteit Amsterdam – 2008, 89 p.
- De Tronk 2009 : een diamant met vele facetten / Regiegroep de Tronk; M. Bos [...et al.]

Midden-Noord SOW

- Wijkkerkenraden : notulen en brieven 1960-1997.

Nieuwendam / Schellingwoude

- Wijkkerkenraad : stukken 1987-2003.

13

Noord

- Weerenkapel, wijkkerkenraad : notulen, stukken, brieven, beleidsplannen 1986-1996.
- Buurtkerkenraad Noord : notulen, brieven 1988-1994.
- SOW : notulen, stukken, brieven en beleidsplannen 1993-1995.
- Bethelkerk wijkkerkenraad : notulen, brieven 1992-1995.
- Rapport Inventarisatiecommissie Bethelkerkgemeente en Regenbooggemeente, 1994.
- HWAN, wijkkerkenraad : notulen, brieven, plannen, 1996-2000.
- PSAN, wijkkerkenraad: notulen etc. 2001-2008.

14

Pro Rege Kapel (Geref.) en Woestduinkerkerk

- Pro Rege, kerkenraad : stukken 1991-2010.
- De Ark Slotervaart, wijkkerkenraad : stukken 1986-2009.

Oud West

- Parkkerk, wijkkerkenraad : notulen, brieven 1982-1995.
- Gasthuisgemeente, wijkkerkenraad : stukken 1996-2008.

15

Oud-West

- Nassaukerk wijkkerkenraad : stukken 1986-2003.
- Beraad Oud West : stukken 1994-1997.

- 16 **West: Jeruzalemkerk**
- Wijkkerkenraden, 1981-2007.
 - Beleidsvenster, 1997-2001.
 - Missionair Diaconaal Project (MDP), 1994-2003.
- Nieuw West: Pniëlkerk**
- Stukken, Beleidsvisie en Plaatselijke Regeling, dd ??
 - Samenwerkingsovereenkomst met de Augustanakerk (Luth.), 2000.
- 17 **Geuzenveld / Slotermeer: De Hoeksteen**
- Wijkkerkenraad : notulen, stukken 1994-1997, 2002-2006, waarin o.a. de moord op de schoonmaakster in 1998 (Embargo tot 2020), en de kwestie Ben van Veen / Han van Dijk (Embargo tot 2035).
 - Rapport Gebouwencommissie Samen-op-Weg Gemeente Geuzenveld/Slotermeer, 2003.
 - Verkoop Sionskerk, 2004.
- 18 **Osdorp/Sloten**
- Wijkkerkenraden : notulen 1994-1996.